

Suhai Pál

A „placcon”

Baán Tibor legújabb köteteiről

Kedves Tibor! Úgy jártam, mint a leopárd, amelyik beszabadult a gazellák ketre-
cébe – azt se tudja, melyik után kapjon. Én is így vagyok könyveiddel és írásaid-
dal. A *Konstellációt* (Hét Krajcár Kiadó, 2009) persze már tegnap elolvastam, s
nagy örömmel konstatáltam vérbeli haikuidat (amelyekből néha kisciklust, más-
kor önálló strófikus verset vagy weöresi „egyszótagos” szavakból állót csinálsz).
Persze e formai bravúroknál, látom, többről is szó van itt: a tizenhét szótag nem
puszta hangulatrögzítés, nem is filozófiai traktátus, hanem a pillanat költészete.
A tiszta, én nélküli alanyiságé, vagy ami ugyanaz: a szubsztancia nélküli valóságé.
Hogy ez a kettő verseidben (és a jó haikuban) egybeér, az természetes, de (ha jól
van megcsinálva – márpedig Te értesz hozzá) az mindig meglepő és elgondolkod-
tató. Koan. Mint valami zen-mester váratlan kokija. És mindez az egyszerű szem-
lélet keretei között vagy módján, úgy, hogy e fejbeverés gyönyörűséget okozzon, a
megvilágosodás gyönyörűségét (az olvasónak legalábbis).

Ma esszéidet kezdtem el kergetni (*Nagylátószög*, Hét Krajcár Kiadó, 2010). Há-
tulról előre és összevissza. Már tegnap észrevettem az *Emlékkönnyről* írottakat.
Azért is fölfigyeltem rá, mert Deák László könyvéről én is írtam. Most ötlött csak
föl bennem a címválasztásban rejlő utalás Nagy Gáspár *Évkönnyre*. Csakhogy
Deáknál (itt) az egész élet kerül mérlegre, s nem egy versben, hanem egy egész
kötetben.

Könyved *Értékváltozatok* fejezetét már teljes egészében is elolvastam, s rokon-
szenvvel tapasztaltam benne a sokféle értékre való nyitottságot, terjedelmes
empátiás készletet, s ugyanakkor szilárd erkölcsi alapozását szemléletednek,
vagyis a morális igényt, amelyet támasztasz esszéid „tárgyával”, a költőkkel-írók-
kal (pontosabban alkotásaikkal) szemben. Nyilván ez határozza meg tárgyválasz-
tásodat is. Ha úgy tetszik, ez az egyetlen (de nélkülözhetetlen) prekonceptiód (jó,
megengedem: „prekonceptiód”). Hogy ez nem kirekesztő, az Nicolaus Cusanusra
(meg a Vas István-i tágkeblűségre) gondolva magától értetődik. Te is a *coincidentia
oppositorum* alapján állsz, eleve nyitottsággal és érdeklődéssel minden egyes vi-
rágszál iránt. S hajlik is a derekad előttük kellőképpen. (De csak ilyenek előtt.)
Mégsem forgácsolódsz szét a sokféleségben, semmi eklektikus lazaság, úgy látom,
benned is mindent egybefog az értéktudat és az (irodalmi) univerzum egységének
hite (most látom, ezzel máris kettőre, sőt talán háromra is szaporodik előzetes
feltevéseid száma). (Báthori Csaba szép és vaskos esszékötetének – *A hangsúly*

keresése, Napkút Kiadó, 2010) – summáját szintén e szavakkal összegezi Radnóti Sándor kitűnő ÉS-beli recenziójában – 2010. szeptember 24. – tőle loptam az ötletet.) S csak azzal polemizálsz, aki ezt az (eredendő?, vágyott?) egységet valamiféle értékrelativizmus, divat, akolérdek vagy akármi jegyében bomlasztja vagy aláaknázza.

Remekműnek vélem Hárs Ernő verseskötetéről, a *Füstáldozatról* írottakat. Ihlett, szép írás, igazi mélységekkel. Gyönyörűen tudod egybekapcsolni gondolatfutamideidet. Tulajdonképpen az egész esszét szívesen idézném, persze csak szálakat kaphatok ki. Ahogy pl. a Ferenc József-i *retrót* mai kontextusba állítod, s egyúttal a századvégi (a 19. század végi) díszletes homlok mögül (s a versből – Hárs Ernő külön bravúrjából) a tragikus mélységet előhívod. Vagy másutt a versforma, a bimetrius futamú tizenkettes finom elemzésével a múlt időt, a „nosztalgia fény- és árnyjátékát” földézni tudod. És milyen remek a zárás, Gottfried Benn *Anemonájának* (Hárs Ernő Gottfried Benn-*Anemonájának*) erre a költészetre való idézése. Telitalálat. (Zárójelben jegyzem meg, hogy Hárs Ernőt, a műfordítót, Deák László s Király Erzsébet jóvoltából is, évekkal ezelőtt én is fölfedeztem magamnak, s kilencedikes tankönyvcsaládom szöveggyűjteményébe Tassójából, *A megszáditott Jeruzsálemből* terjedelmes részt, több tucat oldalt idéztem – de úgy, hogy sem Arany János, sem a sárospataki fordító nem kellett.)

Verseidbe (*Után*, Hét Krajcár Kiadó, 2010) éppen csak belelapozni tudtam. Erről ne várj most részletes kritikát, majd az *Után* után. Egyelőre csak annyit: feltűnt, milyen sok hangod van, s mindegyiken milyen következetesen (külön ciklusban) játszol. Különösen tetszettek az ősköltészet-imitációk, a *Tóba esett csillagok* (persze ennél azért többek ezek!), és kassákos versed, a *Korszakváltó* (amelyet én túlságosan is jól értek: sajnos – a jövő generációknak azonban már komoly apparátusra lesz szükségük az értelmezéséhez). Tehát az eleje és a vége (no meg, persze, a közepé!) tetszett. Ide kívánczok, hogy találtam korábbi köteted, a *Papírmozi* (Hét Krajcár Kiadó, 2007) *Gyerekkor, 1955-*je és Bertók László egyik újabb pillanatkéja – *Ez a (mi ez) se-nem-szonett* – között is rokonságot. Te azt írod: „fel- / gyorsulok. A világmindenség / hegytetejéről már pataksebesen... / annál is sebesebben: fény- / sebesen száguldok - // hullok alá”. Bertók Lászlóban (*Pénteken vasárnap*, Magvető Kiadó, 2010) ezt olvasom: „hova ez a csonka, repedt / gör a szűk placcon oda-vissza, / a szívveréshez igazodva, / és mi viszi, a lejtmenet?” Talán zuhanás, talán szárnyalás, de az is lehet, hogy e kettő egy. (Megjegyzem, én is írtam valamikor valami hasonlót, de illetlenség lenne idéznem.) Elég az idézetből, Tiborkám, a dicséretből viszont (ebben az esetben, könyveidről szólván) ennyi talán még nem is elég. Majd folytatom, ha folytatod.